

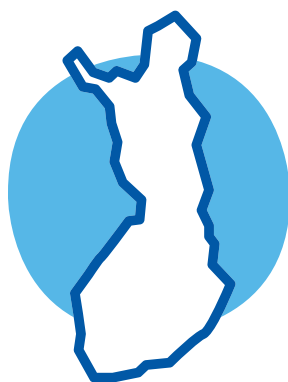

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Suomalaisen yhteiskunnan kurssi

Suomalainen yhteiskunta ja kulttuuri

Suomi sijoittuu maapallon pohjoiselle puoliskolle Eurooppaan. Suomi on osa Pohjoismaita, kuten Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti. Suomella on kolme rajanaapuria: Ruotsi lännessä, Norja pohjoisessa ja Venäjä idässä.

Suomen väkiluku on noin 5,5 miljoonaa ja pinta-ala noin 338 500 km². Suomi on yksi Euroopan harvimmin asutuista maista. Suomessa on paljon metsiä ja järviä, jopa 75% pinta-alasta on metsää ja 10% pinta-alasta on vettä.

Suomen viralliset kielet ovat suomi, ruotsi ja saame. Suomea äidinkielenään puhuu 4,8 miljoonaa suomalaista, ruotsia äidinkielenään puhuu 280 000 suomalaista ja saamea äidinkielenään puhuu 2000 suomalaista. Muita suuria kieliryhmiä ovat venäjänkieliset (93 000) ja vironkieliset (50 000). Suomessa jokaisella on oikeus oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen ja harjoittamiseen.

Suomalaisista noin 65 % kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon, 1 % ortodoksiseen kirkkoon ja 1,7 % muihin uskontokuntiin. Uskontokuntiin kuulumattomia on noin 32 % väestöstä. Suomessa on uskonnonvapaus ja jokainen saa harjoittaa haluamaansa uskontoa tai olla harjoittamatta mitään uskontoa. Oikeus uskonnon harjoittamiseen on turvattu perustuslailla.

Historia

Suomessa on ollut asutusta yli 9000 vuoden ajan. Suomi on ollut historian aikana osa Ruotsia (-1809) ja Venäjää (1809-1917). Suomi itsenäistyi vuonna 1917. Suomessa käytiin sisällissota vuonna 1918. Sodan jälkeen Suomessa alkoi itsenäisen valtion rakentamisen aikakausi. Suomen talous kehittyi suotuisasti 1920- ja 1930-luvuilla.

Suomi taisteli useassa sodassa vuosina 1939-1945. Talvisodassa (1939-1940), jatkosodassa (1941-1944) ja Lapin sodassa (1944-1945). Suomi säilytti kaikissa sodissa itsenäisyytensä.

Suomessa tapahtui voimakas yhteiskuntarakenteen muutos 1960- ja 1970-lukujen aikana. Ihmiset muuttivat maaseudulta maataloustöistä kaupunkeihin tehdastyöhön ja palvelualoille ja naiset siirtyivät palkkatyöhön kodin ulkopuolelle. Myös elintaso ja kulutus nousivat huimasti.

Suomi liittyi Euroopan Unionin jäseneksi vuonna 1995 ja otti valuuttana käyttöön euron vuonna 2002. Euro on käytössä edelleen. Suomi liittyi sotilasliitto Natoon vuonna 2023.

Valtio

Suomi on tasavalta, jonka päämies on presidentti. Presidentti valitaan kansanvaaleilla joka 6. vuosi.

Parlamentin nimi on eduskunta. Eduskunnan muodostaa 200 kansanedustajaa. Kansanedustajat valitaan kansanvaaleilla joka 4. vuosi. Eduskunta säätää kaikki Suomen lait ja hyväksyy valtion budjetin.

Vaaleissa saavat äänestää yli 18-vuotiaat Suomen kansalaiset ja kuka tahansa äänioikeutettu voi alkaa ehdokkaaksi. Vaaleissa on oikeus äänestää, mutta ei velvollisuutta siihen.

Kunnat

Suomessa on tällä hetkellä hieman yli 300 kuntaa. Kunnat ovat asukasmäärältään melko pieniä. Asukasmäärä on keskimäärin noin 18 000. Kunnat järjestävät asukkailleen palveluita, joista suurin osa on määritelty kuntien tehtäviksi laissa. Lakisääteiset tehtävät liittyvät esimerkiksi seuraaviin palveluihin:

- koulutus ja päiväkotit
- kulttuuri-, nuoriso- ja kirjastotoiminta
- kaupunkisuunnittelu
- maankäyttö
- veden- ja energiantuotanto
- jätehuolto
- ympäristöpalvelut

Hyvinvointialueet vastaavat asukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluista.

Kaupungit

72 prosenttia Suomen asukkaista asuu kaupungeissa. Pääkaupunki on Helsinki, jossa on noin 650 000 asukasta. Muita isoja kaupunkeja ovat: Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu ja Turku.

Laki ja viranomaiset

Lait säätelevät ihmisten oikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa. Viranomaisten roolina on laittaa täytäntöön lakeja ja säädöksiä, valvoa niiden noudattamista ja antaa ohjeita.

Virkamiehiä ovat kaikki, jotka tekevät työtään virkasuhteessa valtioon, kuntaan, hyvinvointialueeseen tai muuhun julkista valtaa käyttävään työnantajaan. Valtion virkamiehiä työskentelee ministeriöissä ja valtion virastoissa ja heitä ovat myös esimerkiksi poliisit, rajavartijat ja tullimiehet. Kunnallisina viranhaltijoina työskentelee esimerkiksi opettajia. Hyvinvointialueilla viroissa työskentelee esimerkiksi lääkäreitä, sosiaalityöntekijöitä, sairaanhoitajia ja lähihoitajia.

Kansalaisella on oikeus valittaa itseään koskevista viranomaisen päätöksistä ja tehdä kantelu esimerkiksi virheelliseksi kokemastaan virkamiesten toiminnasta.

Sosiaaliturva ja verotus

Suomessa on laaja hyvinvointiyhteiskunta ja sosiaaliturvajärjestelmä, joka rahoitetaan verotuksella. Kaikki maksavat tu-

loistaan ja ostoksistaan veroa ja rahoittavat omalta osaltaan yhteiskunnan palvelujärjestelmän toimivuutta ja saavat myös itse vastinetta. Kaikilla kansalaisilla on esimerkiksi mahdollisuus päästä edullisesti lääkäriin ja ilmaiseen peruskoulutukseen, saada eläkettä ja erilaisia perhe-etuuksia mm. kotihoidontu-kea ja lapsilisää.

Koulutusjärjestelmä

Koulu alkaa Suomessa sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta. Tätä ennen on yksi vuosi esiopetusta. Jokainen Suomessa vakinaisesti asuva lapsi on oppivelvollinen. Oppivelvollisuus päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän tätä ennen suorittaa toisen asteen tutkinnon (ylioppilastutkinto tai ammatillinen tutkinto).

Turvapaikkaa tai tilapäistä suojelua hakeneella lapsella on oikeus opetukseen, mutta ei oppivelvollisuutta. Opetus on oppilaille maksutonta ja koulussa on tarjolla ilmainen ruokailu kaikille.

Käytännössä lähes kaikki nuoret jatkavat opintojaan peruskoulun jälkeen joko lukiossa tai ammattikoulussa.

Sananvapaus ja osallistuminen

Suomessa kukaan ei voi kieltää tai rajoittaa ketään sanomasta tai levittämästä omaa mielipidettään. Sananvapaus tuo kuitenkin suuren vastuun. Kukaan ei saa:

- puhua loukkaavasti toisen henkilökohtaista ominaisuuksista yllyttää väkivaltaan toista ihmisryhmää vastaan
- käyttää sananvapautta rasistisen toiminnan oikeuttamiseen.

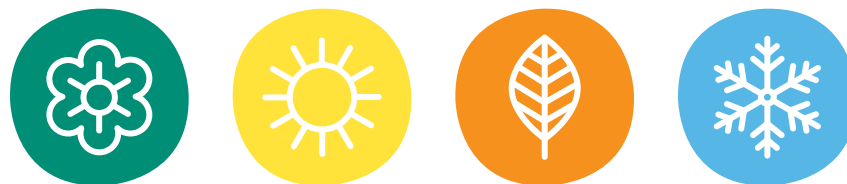
Suomessa on mahdollista vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin monella tavalla. Kansalaisilla on oikeus äänestää ja asettua ehdolle vaaleihin. Suomessa kaikki saavat järjestää mielenilmaisuja tai osallistua niihin. Lisäksi Suomessa toimii monia järjestöjä ja ammattiyhdistyksiä, joiden toimintaan voi osallistua.

Ilmasto ja vuodenaajat

Suomessa on neljä toisistaan poikkeavaa vuodenaikaa.

- Talvella on kylmää ja monessa paikassa lumista.
- Keväällä lumi alkaa sulaa, lämpötilat nousevat ja luonto herää eloon.
- Kesällä on valoisaa ja lämmintä mutta säävaihteluita voi olla runsaasti.
- Syksyllä vuorokausi lyhenee ja pimenee, ilma kylmenee ja luonto alkaa valmistautua tulevaan talveen.

Suomi on pitkä maa ja sillä on vaikutusta esimerkiksi lämpötiloihin. Etelä-Suomessa voi olla lämmintä ja keväistä jo huhtitoukokuussa kun Pohjois-Suomessa on vielä lunta. Koko vuoden keskilämpötila etelässä on noin +7c ja pohjoisessa + 1.

Suomalaisia juhlia

Suomessa on paljon kansallisia juhlia, jolloin esimerkiksi koulut ja monet työpaikat ovat suljettuina. Myös kauppojen aukioloajoissa voi olla poikkeamia. Tärkeimpiä juhlia ovat:

- uusi vuosi (1.1.)
- pääsiäinen (keväällä)
- vappu (1.5.)
- juhannus (kesäkuun loppu)
- itsenäisyyspäivä (6.12.) ja
- joulukuusi (24.-26.12.).

Suomalaisia elämäntapoja

Suomalaisia pidetään usein hiljaisina ja pidättyväisinä ihmisinä. Nuoret sukupolvet rikkovat tätä perinteistä kuvaa suomalaisista. Rehellisyyttä ja täsmällisyyttä pidetään suomalaisina hyveinä. Täsmällisyyden hyve näkyy hyvin kaikissa virallisissa ajanvarauksissa ja tapaamisissa, joihin tulee poikkeuksetta saapua tarkalleen varattuna aikana.

Yhteiskunta ja elämä perustuvat useille vapauksille ja ihmiset saavat suunnitella ja päättää itsenäisesti omaa elämänsä ja sen kulkua. Suomessa on esimerkiksi laaja sanan- ja uskonnonvapaus, vapaus pukeutua ja valita puoliso itsenäisesti.

Suomalainen yhteiskunta perustuu yksilöön. Ihmistä kohdellaan yksilönä, ei ainoastaan perheenjäsenenä. Perhe on ihmisille kuitenkin usein tärkeä. Perheitä on monenlaisia, ei ainoastaan sellaisia, joihin kuuluu kaksi vanhempaa ja lapset. Lapsia arvostetaan ja heillä on paljon oikeuksia. Lasten fyysinen kuritus on laissa kielletty.

Sauna on suomalaisten yksi lempipaikoista ja sitä käytetään runsaasti vuodenajasta riippumatta. Se on suomalainen tapa rentoutua.

Myös luonto on tärkeä suomalaisille ja moni kokee sen olevan osa kansallista identiteettiämme. Luonnon uskotaan lisäävän ihmisen hyvinvointia ja terveyttä. Luonnossa liikutaan ja rauhoitutaan. Suomessa on käytössä jokaisenoikeudet. Tämä tarkoittaa, että jokainen Suomessa oleskeleva voi käyttää luontoa (esimerkiksi liikkua alueella tai poimia marjoja) riippumatta siitä, kuka omistaa alueen. Jokaisenoikeutta käyttämällä ei kuitenkaan saa aiheuttaa haittaa tai häiriötä.

Lisämateriaalia:

Opetusvideo "Hyvinvointia rakentamassa: Suomen ja Virtasten vuosisata" kertoo Suomen historiasta ja suomalaisen yhteiskunnan kehityksestä 1900-luvun alusta nykypäivään.

Aihetta lähestytään videossa kuvitteellisen Virtasen suvun vaiheiden kautta. Video on toteutettu selkosuomeksi sekä seitsemällä muulla kielellä, jotka ovat: arabia, englanti, farsi, kurdi (sorani), somali, thai ja venäjä.

<http://suomenvuosisata.fi/suomi.html>

Kotona Suomessa -hanke on tehnyt suomalaisesta yhteiskunnasta kertovia videoita. Aiheet ovat:

- Verotus ja hyvinvointiyhteiskunnan toimintaperiaatteet
 - Demokratia ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen
 - Minkälainen on keskivertosuomalainen?

Löydät videot Youtubesta:

<https://www.youtube.com/c/KotonaSuomessa/playlists>

Videot ovat katsottavissa seuraavilla kielillä: suomi, ruotsi, englanti, arabia, dari, kurmandzi, somali, sorani, thai, kiina, ranska, viro, tigrinja ja venäjä.

Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service